

Кузнецова В.В.
студентка,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова

СИСТЕМА НАВЧАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З ЖИВОПISУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ХУДОЖНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Виконання студентами навчальних завдань має на меті оволодіння ними професійними художніми навичками. Фахова підготовка художника потребує оволодіння знаннями й уміннями відображати колористичними засобами тривимірність форм предметів у просторі на двовимірній площині [6]. Академічний живопис є фундаментальною дисципліною в області кольору. Завдання з живопису – основоположні в системі підготовки художників-педагогів. Для успішного оволодіння живописом необхідно вивчення всіх закономірностей, за якими будується видима форма предмета, створюється його фактура, матеріальність, колір та інші його особливості, обумовлені конкретним простором, освітленням і оточенням.

Навчання студентів вищих навчальних закладів живопису на різних етапах досліджено у працях Юона К.Ф. [7], Беди Г.В. [1], Могілевцева В.А. [4], Кириченко М.А. [3], які насамперед пропонують систему завдань для оволодіння професійними живописними навичками.

Метою пропонованої статті є визначення педагогічних умов навчання студентів живопису у вищих навчальних закладах та особливості постановки навчальних завдань з живопису.

Завданнями курсу академічного живопису є формування уявлення про живопис як один з найважливіших і основоположних предметів в підготовці художника-педагога, розвиток творчих здібностей студентів, розвиток культури зорового сприймання предметів і явищ навколишньої дійсності і творів живопису, формування вміння зображати предмети в їх взаємозв'язку з навколишнім середовищем, з урахуванням їх колірної особливості, розвиток зорової пам'яті, уявлення і уяви, дати необхідні знання і практичні навички методичного характеру для майбутньої професії [2].

І. Репін стверджував, що «головне – творчість», тобто здатність цілеспрямовано підходити до натури. Досягненню цієї мети слугувала детально продумана їм система завдань, у ході уроків, які він давав В. Серову. У своїх навчальних постановках І. Репін незмінно прагнув до того, щоб молодий художник раз від разу глибше знайомився з тими елементами образного осмислення натури, які були необхідними при написанні картин. Науку живопису П. Чистяков розбиває на кілька стадій. Перша стадія – це оволодіння образним характером кольору, вироблення у молодого художника вміння бути точним у визначенні колірного відтінку і у віднаходженні його вірного просторового положення. Друга стадія мала навчити учня розуміти рух кольору за формою як основний засіб передачі натури, третя – навчити вирішувати ті чи інші сюжетно-пластичні завдання за допомогою кольору [5].

Завдання П. Чистякова давали В. Серову найголовніше – школу, що дозволяє специфічними засобами мистецтва вивчати і осмислювати природу і дійсність. Педагог розробляє, акцентує і направляє кожну окрему вправу, і в результаті перед молодим художником розкривається багатство образотворчих можливостей живопису, які він, за власним визнанням, ніколи раніше не підозрював [5].

Методичні настанови В. Серова відрізняються дивовижною зібраністю і цілеспрямованістю. Не повторюючи своїх учителів і попередників, він разом з тим винятково плідно розвивав їх принципи. Він методично обґрунтовував таке вивчення природи, при якому враховується сприймання її художником. На цій основі їм розроблено методіку навчання малюнку і живопису, де по-новому трактується поняття «схожості», тобто художньої правди. Намічений їм шлях у педагогіці був глибоко органічним і результативним, оскільки дозволяв зв'язати воедино питання сприймання художником природи і відтворення об'єктивних якостей природи. В. Серов вніс принципові зміни і в сам процес вивчення природи, запропонувавши як обов'язкову умову цього вивчення розвиток образного бачення живописця [5]. Структура завдань П. Чистякова, І. Рєпіна та В. Серова, застосовується у навчанні живопису і сьогодні у діяльності викладачів.

Причина того, що питання методіки навчання живопису сьогодні недостатньо досліджені, лежить, ймовірно, в тому, що мало хто з майстрів намагався вникнути в закономірності навчання мистецтву живопису, часто взагалі не вважаючи можливим встановити в цій галузі навчання ті чи інші закономірності, нерідко висловлюючи сумніви щодо необхідності методичного обґрунтування процесу навчання живопису.

Основні завдання з живопису мають бути зумовлені певними навчально-освітніми цілями, особливостями технічного виконання навчальної постановки різними матеріалами: акварель, гуаш, олія. Поряд з академічними аудиторними роботами необхідне виконання самостійних домашніх вправ і робота під керівництвом педагога на пленері. Навчальні завдання мають бути побудовані за принципом від простого до складного [2].

Велике значення для результату навчання має навчальна програма, вибрана закладом, професійність викладача, кількість годин на вивчення предмету. Основним принципом програми має стати послідовність завдань, чергування практичної роботи з вивченням теоретичних основ живопису, поступовість ускладнення завдань при переході студентів на наступний курс. Потрібно визнати, що у порівнянні з рисунком – програми навчання живопису менш стандартизовані, вони більше варіюються за особистим досвідом.

Застосування конкретних навчальних методів дозволить досягнути законів живопису й оволодівши їх засобами, підготувати студента до художнього бачення дійсності, до творчості. Науково розроблена система навчання живопису сприятиме варіативності підготовки художника. Всі навчальні завдання, які викладач вищого художнього закладу пропонує студентам, також знаходяться у прямій залежності від особистості самого педагога, від того, як безперервно він удосконалює не тільки свої викладацький досвід, а й працює як митець, не відривається сам від творчої роботи і передає молодим

майстрам свій теоретичний і практичний досвід, що постійно відшліфовується, а не тільки свої колишні досягнення.

Приклади навчальних завдань з живопису натюрморту можуть бути такими: натюрморт з контрастними за кольором предметами для віднайдення колірної гармонії; натюрморт, споріднений за тоном, для відображення колірної гармонії; натюрморт з акцентованим боковим освітленням для окреслення об'єму кольором; натюрморт у неглибокому просторі; натюрморт у контражурі для відображення контрасту світла й тіні та співвідношень теплохолодності, натюрморт з квітами на пленері [6]. Частина завдань з живопису натюрморту доцільно виконувати як самостійну роботу.

Навчальні завдання з живопису голови людини після вивчення її анатомічних особливостей починаються з виконання такого завдання як гризаль голови натурника, в якому студенти повинні усвідомити розподіл тону в глибину від найосвітлениших частин до найтемніших [6]. Для віднайдення студентами живописно-пластичного зв'язку зображення моделі з простором пропонуються короткотривалі живописні етюди голови натурника на різнокольоровому й різнотональному тлі. Надалі завдання сприяють розвитку студентів живописного бачення, розуміння кольору та відображення кольоротональних співвідношень. Студенти вивчають взаємодію кольорів обличчя, виконують етюди з пам'яті, за уявленням та уявою. Наступним етапом є завдання з живопису одягненої та оголеної фігури людини.

Отже, в процесі навчання викладач повинен зосереджувати увагу студентів на постановці та вирішенні завдань і формувати у них професійний рівень майбутнього фахівця, вдосконалювати свої педагогічні та живописні навички, розробляти методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Також викладач має розсудливо оцінювати роботи студентів, послідовно та грамотно ставити постановочні завдання, залучати студентів до самостійної роботи. Студент повинен бачити перед собою послідовність накопичення знань і практичних навичок, продумане поєднання методів і прийомів навчання. Послідовна і систематична навчальна практика в живописі є необхідною умовою накопичення образних уявлень про предмет та явища природи.

Список використаних джерел:

1. Беда Г В. Живопись. – М.: Просвещение, 1986.
2. Бубенцов В.Н. Методические рекомендации подготовки бакалавра по изучению дисциплины «Академическая Живопись» [Електронний ресурс]. –Режим доступу до ресурсу: <http://mshu.edu.ru/files/kafizo/metodic/072500%20Дизайн/Академическая%20живопись.doc>
3. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамати. – К., «Вища школа», 2002.
4. Могилевцев В.А. Основи живописи: Учеб. пособ. – Санкт-Петербург, 2012.
5. Молева Н.М. Выдающиеся русские художники-педагоги. – М., 1962.
6. Шевнюк О.Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах: Навч. посіб. – К., 2017.
7. Юон К. О живописи. Б.м.: – Изогиз, 1937.